

JAN SKÁCEL

Budu mluvit krátce a nepatrně. Chci říci jen několik málo myšlenek, které mi vnukl kanár.

Můj kamarád Ludvík Kundera koupil takového ptáka svému chlapci, mladému Honzíkovi. Protože jsem Honzíkův kmotr, šel jsem na kontrolu. Ludvíkovi není co věřit. Je surrealista a kdoví, zda nepřinesl místo kanára papouška.

Byl to kanár, byl žlutý a byl nezávadný.

Sedli jsme si s Ludvíkem spolu na gauč a poslouchali. Ludvík mi šeptem sdělil, že s kanáry je to stejné jako s básníky. Když se jim sype moc, přestanou zpívat. Ludvík vyprávěl šeptem a kanár prozpěvoval nahlas. Byl na tom zřejmě tak akorát.

Dost mě udivilo, když mně Ludvík sdělil, jaké měl potíže, než sehnal pro kanára klec. Tenhle úzký profil jsem neznal. Ale v Brně jsou obchody, ve kterých jsou ptačí klece k dostání. Dokonce dvojí výroby. Cizozemské a české. Ty zahraniční jsou solidnější, ale Ludvík z vrozeného jemnocitu se rozhodl pro klec českou. Když už musí být kanár v kleci, ať je z tuzemského drátu!

Napadaly nás všelijaké myšlenky, kolem zpěvu a kolem klece. Třeba to, že když je kanár pořád zavřený v kleci, musí kakat do vlastního hnízda, ať chce nebo nechce. Ale bylo mi sympatické, že kanár odmítá zpívat ve tmě. Když přehodíte přes klec šátek, pták umlkne. Tohoto způsobu tmářství se užívá ve všech rodinách, které vlastní kanáry. A to tenkrát, když zpěv se stává obtížným.

Rovněž jsme si s Ludvíkem lámali hlavu nad tím, zda kanár zpívá z radosti nebo z žalu. Tohle jsme však nevyřešili. Je to náramně těžká otázka. Ale zato jsme chápali, že jednou za čas je nutno kanárkovi ostríhal dráčky.

Ani jsme to tak nechápali, jako znali.

To bylo podobenství. Pascal řekl: Podobenství znamená přítomnost i nepřítomnost, radost i neradost. Ale Pascal řekl ještě něco, co je vážné a co se mi neobyčejně zamlouvá a co bych rád citoval, protože si myslím, že se týká našeho sněmování, toho, o čem diskutujeme, a hlavně toho, jak diskutujeme. Bylo by zlé, kdyby tato stará myšlenka se nedala aplikovat. Přečtu vám to. „Chceme-li užitečně vytknout a ukázat někomu, že se mýlí, musíme pozorovat, z které strany hledí na věc, neboť z té strany je obvyčejně pravdivá, a přiznati mu tuto pravdu, ale odkryti mu stranu,

po které je nesprávná. Spokojí se s tím, neboť vidí, že se nemýlil a že chyboval jenom nedívaje se na všechny strany; nemrzíme se, že nevidíme všeho, ale neradi uznáváme, že jsme se mýlili, a snad je to tím, že přirozeně člověk nemůže vidět všeho a tím že se přirozeně nemůže mýlit na té straně, z které se dívá.“

IVAN SKÁLA

Soudružky a soudruzi, připravil jsem si delší příspěvek o některých otázkách naší literatury, který jsem chtěl přednést na tomto sjezdu. Svědčí to zřejmě o mé naivitě nebo o přehnané důvěře v to, že všem spisovatelům budou na tomto sjezdu ležet na srdci otázky, zájmy a osud literatury. Poznal jsem svůj omyl z dosavadního průběhu sjezdu. Ačkoliv například krásný a lidský projev soudruha Matušky ukázal, jak vážně, s láskou i se znepokojivými otázkami by náš sjezd mohl hovořit o problémech literatury, těchto možností sjezd zatím využil ve velmi malé míře. Brilantní, ale dosti průhledná skupinová reže řady vystoupení mne přesvědčuje, a nejen mne, protože údiv a vážné znepokojení pocítují mnozí spisovatelé v sále i kuloárech tohoto sjezdu, že tu na sjezdu má jít o něco jiného než o literaturu. To bohužel nemůže oslabit ani moudré smiřující vystoupení soudruha Goldstückera. Co bylo řečeno, bylo řečeno a nedá se odestát. Je otázka, nakolik to prospívá skutečným zájmům literatury. Domnívám se, že málo. Byla tu nastolena řada politických otázek a vyvoláno ovzduší povrchních masových emocí, v němž bohužel zanikají logika a věcné argumenty, ovzduší, které znemožňuje střízlivé posouzení otázek a které strhuje mnohdy do neuvážených postojů, které se v některých případech dokonce rozcházejí s politikou komunistické strany a našeho státu. Já to za svou osobu odmítám a jsem přesvědčen, že to odmítnou všichni ti, kterým opravdu leží na srdci osud literatury a kteří se nechtějí stát kartami v cizí hře.

Chtěl bych říci jen několik poznámek k vystoupení soudruha Milana Kundery. Jeho vystoupení bylo jistě velmi brilantní, velmi efektní, ale já se sám, nehněvejte se, s řadou věcí nemohu smířit. Soudruh Kundera